

Una transcripció laboriosa

Els dietaris de Soldevila són al carrer gràcies a la tasca gairebé de desxifrat que Carme Eberenz-Greoles va realitzar.

Grans dosis de paciència, meticolositat i dedicació ha exigít a Carme Eberenz-Greoles la transcripció dels dietaris de Ferran Soldevila. Fet que no ha pas de sorprendre gaire, ja que és gairebé mítica la mala lletra del famós historiador. De Suïssa estant, ella ha dut a terme una acurada transcripció dels quaderns originals que es troben dipositats a la casa de Gerard Soldevila, situada a Chavornay, prop de Lausana. Sovint s'ha hagut d'empescar diverses tècniques per poder arribar a dilucidar algunes paraules totalment incomprensibles. La llum, com ella ha explicat, ha estat una aliada important: "En contra del que pugui semblar, de vegades la tinta destaca més a la llum elèctrica, és més llegible. I una altra descoberta he fet: la llum del tard de vegades és més bona per a llegir que la llum de ple dia". En altres ocasions ha hagut de recórrer a l'enginy: "Una paraula que no entenia de cap manera la vaig fotocopiar i la vaig comparar amb paraules d'altres pàgines, i així la vaig poder desxifrar". L'experiència, però, segons ha manifestat ella mateixa, ha valgut la pena, perquè ha comportat també grans dosis de satisfacció. "En primer lloc, per tractar-se de Ferran Soldevila. I, en segon lloc, perquè és com si aquest treball m'hagués fet tornar als temps de Barcelona, on havia conegut alguns dels personatges que surten a l'obra", ha afirmat.

Nascuda a Ivars d'Urgell (Pla d'Urgell) durant la postguerra, va obtenir, el 1969, el títol de professora de català de l'Institut d'Estudis Catalans. Un any abans, el 1968, s'havia llicenciat en Filologia Romànica (Subsecció Hispàniques) per la Universitat de Barcelona. És en aquest final de dècada dels seixanta que també estudià Lingüística i Literatura Catalanes als prestigiosos Estudis Universitaris Catalans. Ja en els

anys setanta, treballà a la Secció de Lexicografia de la Gran Enciclopèdia Catalana. El 1972 anà a viure a Basilea (Suïssa), arran del seu matrimoni amb l'hispanista i catalanòfil Rolf Eberenz. Allí col·laborà, dins l'equip dirigit pel professor Germà Colón de la Universitat de Basilea (Suïssa) en l'edició crítica del *Llibre del Consolat de Mar*; donà classes de batxillerat als cursos per a emigrats organitzats per l'ambaixada d'Espanya i ensenyà llengua espanyola en una escola d'idiomes. Des del 1988 viu a Lausana, on treballa al Comitè Olímpic Internacional en traduccions i redacció de correspondència en català.

La Nit de Santa Llúcia de 1990 li fou

Carme Eberenz-Greoles. L'aliada de la llum.

atorgat el premi "Memorial Cendrós" d'Omnium Cultural pel seu treball *Bernhard Schadel i els Països Catalans*, publicat a la *Zeitschrift für Katalanistik* de la Universitat de Frankfurt.

Ha col·laborat en els centres catalans de Basilea i Lausana, principalment en la redacció de *Plançó*, el butlletí de l'Associació de Catalans de Suïssa, i en el *Butlletí del Centre Català de Lausana* i esporàdicament en altres publicacions. En col·laboració amb el seu marit ha traduït diverses guies per a la Societat Suïssa d'Història de l'Art.

"El centenari n'ha fet un clàssic"

Enric Pujol ha estat la persona encarregada de tenir cura de l'edició dels dietaris de Ferran Soldevila que ara apareixen públicament en el seu centenari.

Enric Pujol, llicenciat en Filosofia i Lletres, especialitat d'Història, ha tingut cura de l'edició dels *Dietaris de l'exili i del retorn* de Ferran Soldevila. El primer volum, *L'exili*, és a les llibreries en una edició de Tres i Quatre feta amb la col·labora-

ció del Centre d'Història Contemporània de Catalunya i el suport del Departament de Presidència de la Generalitat de Catalunya. Enric Pujol ha tingut cura d'aquest llibre que es publica en el marc de la commemoració del naixement de Ferran Soldevila (1894-1994).

També ha publicat l'estudi biogràfic Ferran Soldevila. *Els fonaments de la historiografia catalana contemporània*, llibre que ha inaugurat la col·lecció "Personatges", de l'Editorial Afers.

Enric Pujol va néixer a Figueres l'any 1960 i fa dos anys va publicar l'assaig *El descrèdit de la Història*, on ja feia una vindicació de l'historiador Soldevila. L'any passat va enllestir dues antologies d'escrits de Ferran Soldevila: *Ferran Soldevila. Textos d'història i política (1924-1967)* i *Noms propis*.

—*Què aporta Ferran Soldevila a la historiografia catalana?*

—Ferran Soldevila és un dels formuladors del que serà la historiografia del segle XX. La primera característica que es destaca en ell és el rigor, rigor que no és sinó una continuïtat de l'escola i del mestratge personal de Rubió i Lluch. I dins aquesta línia fa un pas endavant en la científicitat. També aporta una coherència més gran, des d'una perspectiva nacional, amb un sentit clar dels Països Catalans. Tot això dins l'esperit de rigor del noucentisme, en el qual es troba immersit. Per exemple, continua el procés de desmitificació i fa una expurgació crítica i metodològica molt important. De desmitificació romàntica. Separant els elements legendaris dels històrics d'una forma sistemàtica. Crítica, per exemple, dels historiadors anteriors que centressin el medievalisme en les lluites feudals, quan s'interessen pel període medieval en el context internacional, europeu i mediterrani. D'una altra banda, trenca amb els historiadors anteriors pel que fa a l'erudició molt especialitzada. Fa monografies, però sense oblidar la visió general, al seu torn, cada cop més fonamentada en estudis monogràfics sobre temes que no havien estat estudiats.

—*Un noucentisme que, per raons cronològiques, va més enllà de l'etapa noucentista, suposo...*

—Sí. En el seu cas i en el de la seva generació cal parlar, més que de noucentisme, de neonoucentistes. Ja no estan fascinats pel *Glossari* de Xènius, estan més diversificats ideològicament, i ja no identifiquen el catalanisme amb una opció política determinada. De totes formes ell tria una opció determinada, el republicanisme d'esquerra, majoritari en els intel·lectuals de l'època. Es pot dir que fa avançar considerablement la historiografia catalana en un procés que, segons ell, havia de fer de Catalu-

el savi

Des de quan és francesa Perpinyà?

Per què es van crear els Mossos?

Va existir en Serrallonga?

nya un poble normal. Una altra característica destacada és que no es descuida mai d'arribar al conjunt de la població. Concep la història com una eina d'educació de la gent.

—*Quina sort han tingut entre els historiadors de les generacions posteriors?*

—Ha sofert un cert menyspreu acadèmic, i dic acadèmic perquè va tenir molt d'èxit entre el públic lector en general. Hi ha hagut un cert complex d'autoodi respecte a la tradició pròpia i n'hi ha que es van pensar que era un historiador que no tenia prou alçada. D'aquest menyspreu, se'n va salvar tan sols en Vicens Vives, per l'empenta i el mestratge que va exercir. El que caldria és recuperar tota la tradició. Hem parlat de Rubió i Lluch, però també hem de tenir en compte Rovira i Virgili, Jordi Rubió i Balaguer, Nicolau d'Olwer, Joan Fuster, Batista i Roca i Alexandre Galí, que no té la consideració d'historiador no sé per què. És un estol d'historiadors considerable.

—*No heu parlat, sense deixar encara l'historiador, de l'escriptor, sobretot tenint en compte que ara potser es treballa amb mètodes més rigorosos i científics, i amb més documentació de primera mà, però no tots els historiadors saben escriure, ni presentar les anàlisis d'una forma clara i intel·ligent.*

—Això és fonamental, sí. És un escriptor extraordinari, i aquí hi ha la clau de l'èxit dels seus llibres. En el moment que el llegeixes s'acaben tots els prejudicis que poguessis tenir-hi en contra. Aconsegueix un model de llengua que el que li ha calgut és continuïtat, amb un català molt viu. Els grans historiadors, de tota manera, són bons escriptors, també. Pierre Vilar, per exemple. I no parlem de Vicens Vives i de Joan Fuster. Tenir un model de prosa historiogràfica és bàsic. Ell explicava que, aquest lligam entre literatura i història, l'hi havia ensenyat Rubió i Lluch. Ell li va descobrir aquesta duplicitat i que l'una alimentava l'altra.

—*En aquest sentit, el de l'estil, no*

"Tenir un model de prosa historiogràfica és bàsic."

va ser gens noucentista o diguem-ne orsià, sinó postnoucentista.

—Sí. Fuster en diu neonoucentistes, perquè evolucionen i van per un altre camí, tot i que tenen un empelt noucentista. Si parlem del Ferran Soldevila poeta, hi veurem elements estètics noucentistes. De totes formes, els seus referents són variats i caldria estudiar-los més que no s'ha fet. La seva poesia és molt desconeguda, encara. Beu de fonts molt diverses. Va de Maragall a Carner. Parla també de Baudelaire.

—*Quin Ferran Soldevila trobarà el lector del primer volum dels dietaris que acaba de publicar Tres i Quatre?*

—L'home de lletres. Un intel·lectual integral, amb uns elements que ara es troben a faltar. Compromès a fons amb la pròpia realitat. Un home d'una cultura ben païda, que li permet una visió àmplia dels fets. És una actitud, un model d'escriptor, d'intel·lectual, que cal reivindicar.

—*Quin valor documental tenen aquests dietaris?*

—El valor d'informar d'una forma immediata d'uns

fets excepcionals que poques vegades hem vist reflectits en les pàgines d'un dietari, perquè més aviat han estat recordats anys després en llibres de memòries. Ell hi dóna una imatge insòlita de l'exili, durant la Segona Guerra Mundial.

—*Una de les coses que més s'han comentat, és l'antipatia per Riba, amb qui comparteix exili. Venia d'abans?*

—No. Deriva de la convivència del molí de Bierville. Les baralles van sorgir per problemes quotidians. El repartiment de diners, de feines, suscita problemes de convivència. Són anècdotes que serveixen per a humanitzar els personatges, i ajudaran els biògrafs a evitar les semblances de cartó-pedra. També té molt d'interès la seva relació amb en Dencàs, personatge del qual se sabia molt poc després de la seva fugida pels Fets d'Octubre. Era metge, i com que Soldevila era hipocondríac, es relacionen molt.

—*En tornar a Barcelona, quines relacions manté amb Riba?*

—No es reconcilien mai, però això no vol dir que es deixin de veure, perquè formen part del mateix bloc resistencial. Hi ha elements d'amistats intermèdies afectades, també. Hi ha una certa animadversió en el cas de Riba, suposo que per la relació d'amistat que tots dos tenen amb la Rosa Leveroni. Això era un element de discòrdia. Ho documentarem, això, més endavant, perquè és nou.

"Soldevila ha sofert un cert menyspreu acadèmic, i dic acadèmic perquè va tenir molt d'èxit entre el públic lector en general. Hi ha hagut un cert complex d'autoodi respecte a la tradició pròpia."

—No hi podia haver, a més, una discrepància estètica?

—No, no. En això eren bastant afins. Ell es fixa molt en la persona de Carles Riba, i no tant en la seva obra, que respecta.

—Quina època abastarà el segon volum?

—El retorn, a partir del 43, tota la dècada, i un viatge al País Valencià, fet posteriorment. Hi explica el món de la resistència cultural. I és un retrat de la mentalitat i de la vida quotidiana. Per exemple, explica els acudits que circulaven sobre Franco. Sobre el viatge al País Valencià... Bé, més que de viatge cal parlar d'estada: hi va viure mig any, investigant als arxius. Es relaciona amb molta gent i explica el país. Intenta de veure Fuster, va a casa seva i és fora; no l'hi troba mai. El seu contacte és epistolar. Admirava molt en Fuster. Troba molt encertat *La qüestió de noms*. Ell ja havia fer servir l'expressió Països Catalans als anys 20 i 30.

—Hi apareixen més antipaties?

—Hi ha tensions amb Ramon Aramon, secretari de l'Institut d'Estudis Catalans, però en aquest cas no són pas personals. Soldevila és molt crític amb la gestió de l'Aramon a l'Institut. S'hi parla del cas Coromines i de les divergències que té amb l'Institut. Per cartes sabem que mantenia una relació intensa i cordial amb en Coromines. De totes maneres, és molt respectuós amb tothom i mira de ser equànime políticament, com ho és en els seus judicis històrics.

—Els historiadors actuals el llegeixen?

—Amb el centenari, hi ha hagut un canvi d'actitud, diria que espectacular, i el llegeixen o rellegeixen, i a partir d'ara es pot dir que s'ha convertit en un clàssic contemporani. Però encara en queden elements desaprofitats. Caldria, per exemple, aplegar tot el que va escriure de Pere el Gran. A més de la poesia, caldria fer un recull ampli dels seus artistes periodístics. Josep M. Cadena ja va dir, en morir Soldevila, que, si no hagués estat conegut com a historiador, ho fóra com a gran periodista, de la mateixa forma que Joan Fuster va dir que l'historiador havia amagat el poeta. I per a acabar de conèixer la seva figura cal recordar l'autor teatral i el promotor teatral, el president de l'Agrupació Dramàtica de Barcelona.

—Aquesta versalitat no li va fer mal?

—A ell, l'enriqueix. **Lluís Bonada**

el savi té la resposta.

«El savi» és un joc de taula de preguntes i respostes sobre la nació catalana. N'hi ha una edició promoconal, que inclou publicitat, al preu de 5.900 pessetes. També hi ha una edició sense publicitat, que costa 6.995 pessetes. El joc «El savi» només es podrà obtenir per comanda telefònica.

TRUQUEU ARA MATEIX
902 22 1010
El joc de la nació catalana

